

Anvisningar för taxering av sjöfågelpar 2024

Huvudsyftet med punkttaxering av sjöfågel är att följa upp årliga förändringar i häckningsbestånden i olika typer av vattendrag och olika delar av Finland, samt att reda ut orsaker som bidrar till beståndsförändringarna. Sjöfågeltaxeringen tjänar både förnuftigt nyttjande och förvaltning av bestånden, samt uppföljning av fågelfaunan och miljön i allmänhet.

ARTER SOM BEAKTAS Alla arter av sjöfågel taxeras. Till sjöfåglar räknas alla änder, gäss, svanar, lommar, doppingar och sothöna. Vi har frångått alternativet att taxera enbart ”standardarter”. Förutom sjöfåglar, rekommenderar vi att i mån av möjlighet och kunskap även taxera alla arter av vadare och måsfåglar (inklusive tärnor). I det omfattande uppföljningsmaterialet är också observationer av noll individer viktiga; dessa kan vi konstatera om taxeraren på blanketten har angett vilka artgrupper har beaktats i taxeringen. Enstaka, till art oidentifierade individer kan lämnas bort om det inte finns andra alternativ – det vill säga **gissningar av art rapporteras ej**, ifall arten förblir obestämmd.

PUNKTTAXERING För taxeringen behövs kikare eller tubkikare. Områdets taxeringspunkter och -sektorer markeras på en karta i laji.fi -webbtjänsten. För taxeringen av en punkt behövs normalt 5–15 minuter. Under en morgon och förmiddag hinner taxeraren således inventera många närliggande punkter inom ett eller flera områden.

Lämpliga lokaliteter för taxering är träsk, sjöar, sjö- eller havsvikar, samt havs- eller älvstränder. Med tanke på materialets representativitet är det önskvärt att taxeringar utförs i alla typer av vattendrag i regionen varje år. Det lönar sig att fortsätta med taxeringen av en punkt även om det blir avbrott i uppföljningen vissa år. Också ofullständiga tidsserier kan användas i beräkningen av beståndets förändringsindex.

En taxeringspunkt ska uppfylla följande krav: **(1)** Man kan från punkten avgränsa en taxeringssektor med hjälp av bestående landmärken (sektorsgränserna markeras på kartan, hellre en snäv avgränsning än en för vid sådan). **(2)** Man har obehindrad översyn över sektorn, så att eventuella årliga förändringar i vattenväxtligheten, ljusförhållandena eller svag vind inte inverkar på taxeringsresultatet. **(3)** Fågelarterna ska alltid kunna identifieras med kikare eller tubkikare även när de befinner sig längst bort i sektorn. **(4)** Det är möjligt att ta sig till punkten under alla förhållanden (även vid menföre och översvämning).

De lämpligaste taxeringspunkterna är uddar, strandklippor, fågeltorn eller bryggor. Vida sektorer är lättast att taxera i medljus (det lönar sig alltså att välja taxeringspunkter på stränder som vetter mot öster eller söder). Samma lokalitet eller område kan ha flera taxeringspunkter, men då får deras taxeringssektorer inte sammanfalla.

TAXERINGSPERIOD OCH TID PÅ DYGNET Taxeringen utförs i samma område och från samma punkt två gånger under sensvåren. Den första taxeringen ska helst utföras **cirka en vecka efter islossningen** och den andra taxeringen cirka två veckor efter den första taxeringen. I det årliga brevet till taxerarna finns också till året anpassade riktlinjer för taxeringsperioderna, men om vattendraget bara har varit isbelagt fram till våren så är islossningen en pålitlig signal för bestämning av en lämplig taxeringsdag. I tabellen finns riktgivande taxeringsperioder under en vår som framskrider i normal takt.

Område	1. taxeringen	2. taxeringen
Södra och sydvästra Finlands kustområde	1.-13.5.	19.-27.5.
Södra och mellersta Finlands inlandsområde	8.-16.5.	23.-31.5.
Norra Finland	18.-26.5.	30.5.-10.6.

Taxeringen utförs på morgonen eller på förmiddagen (cirka kl. 6–12). Tidigt på morgonen är vind- och ljusförhållandena ofta lämpligast. Alla punkter inom samma lokalitet ska taxeras samma morgon. Man kan också taxera på kvällen.

VÄDRET UNDER TAXERINGEN Taxeringen bör utföras vid vackert väder: sol eller uppehållsväder med högst svag vind är bäst. Taxera inte vid dimma som stör sikten, regn eller måttlig vind.

TAXERINGEN I FÄLT Se till att minimera störning av fåglarna vid ankomst till taxeringspunkten. En fågel som flyr taxeraren och lämnar sektorn vid ankomst tas med i beräkningen. Anteckna lokaliteten och taxeringspunktens namn, datum, väder, taxerarens namn och när taxeringen inletts (med en minuts noggrannhet).

Hela taxeringssektorn granskas lugnt och koncentrerat med kikare eller tubkikare och framskrider hela tiden i **samma riktning** (från vänster till höger eller tvärtom). Även dykande fåglar skall hinna observeras. Leta speciellt noggrant efter fåglar vid strandlinjen eller individer som är delvis dolda av vegetationen. Alla observerade fåglar ska art- och könsbestämmas (andfåglar) och observationerna antecknas i fält på blanketten eller i ett häfte i den ordning de görs. När sektorns andra kant nås görs ännu en snabb granskning av det vattenområde som hamnat i utkanterna av eller utanför kikarens eller tubkikarens synfält (till exempel området närmast taxeringspunkten). Akta dig ändå för att räkna samma individer som redan har noterats en gång. Anteckna när taxeringstiden avslutats (med en minuts noggrannhet).

Tiden som går åt varierar bland annat med sektorns vidd, strandlinjens kurvatur, vegetationen och antalet fåglar. Gör inte taxeringen i hast, men undvik också onödiga dröjsmål (då fåglarna hinner röra på sig). Taxeringstiden för en viss punkt bör vara ungefär densamma varje år. Om man under den egentliga observationstiden inte hinner artbestämma en individ inom rimlig tid (2–3 minuter), till exempel på grund av dess läge eller för att den hela tiden dyker, kan man fortsätta artbestämningen efter att den egentliga observationstiden är slut. Fåglar som man av någon anledning inte kunnat artbestämma ens efter detta antecknas i den tomma delen av taxeringsblanketten. Andra observationer före eller efter den egentliga taxeringstiden inkluderas inte i resultaten.

Enskilda fåglar, par, flockar eller grupper registreras separat med tillhörande individantal (anvisningar för hur de ska antecknas finns nedan). Fäst uppmärksamhet vid flygande individer eller individer som simmar målmedvetet. En fågel som simmar från eller till taxeringssektorn ska inkluderas i punktens resultat. Grupper av fåglar som flyger omkring ovanför sektorn utan att landa eller individer som målmedvetet flyger över den inkluderas inte i taxeringsresultaten. Om området har flera taxeringspunkter bredvid varandra skall man anteckna individer som rör sig från en sektor till en annan. Då kan redan registrerade fåglar vid behov exkluderas från taxeringen vid en annan punkt.

REGISTRERING AV RESULTATEN En separat blankett fylls i för varje taxeringspunkt med observationer från såväl den första som den andra taxeringen. Fyll i blanketten med alla de uppgifter som begärs.

Fåglarna bestäms till art, hos ändrar även till kön, och antalen antecknas alltmedan nya observationer görs. Fåglarna antecknas per flock, separerat med kommatecken enligt följande exempel:

gräsand p, k, p, k, 3k, 2k1n, 2p

där p (eller kn) står för par, k för hane och n för hona. I exemplet är således p = ett par, k = ensam hane, 3k = grupp med tre hanar, 2k1n = grupp med två hanar och en hona, och 2p = två par. Märk väl att t.ex. notatet 3kn är svårtolkat och syftar egentligen på en flock med tre hanar och en hona (= 3k1n), inte på tre par (d.v.s. 3p = 3k3n). Ifall könet inte identifieras antecknas enbart flockens storlek som en siffra. Sjöfåglarnas artnamn finns färdigt utskrivna på blanketten. Vid behov kan anteckningarna kompletteras i den tomma delen av taxeringsblanketten.

Observationerna tolkas som antal par utifrån de anteckningar som gjorts på blanketten enligt instruktionerna ovan, men själva tolkningen görs vid Naturresursinstitutet. Även laji.fi -tjänsten gör en automatisk artspecifik tolkning av antal par. Vidare instruktioner för registrering av taxeringens resultat finns på laji.fi och i brevet till taxeraren.

Returnera resultaten via laji.fi -webbtjänsten så fort som möjligt efter att taxeringen är utförd. Om detta inte är möjligt, kan blanketten skickas kostnadsfritt till Naturresursinstitutet (adress: Luonnonvarakeskus, Tunnus 5003955, Info SORSA, 00003 VASTAUSLÄHETYS) eller per e-post till: vesilinnut@luke.fi.